

האם העולם ילמד אי פעם?

אלי ויזל, סופר וניצול שואה פורסם ב"מעריב" 25.1.05

הקטע שלפניכם הוא נאומו של אלי ויזל, סופר וניצול שואה שנישא בפני העצרת הכללית של האו"ם בישיבה לקראת קבלת ההחלטה על קביעת יום זיכרון בינלאומי לזכרון השואה.

שלב ראשון:

מומלץ לשוחח מראש עם התלמידים על מהותה של ההחלטה לקבוע יום בינלאומי לזיכרון השואה על ידי ארגון האומות המאוחדות. לברר מה משמעותה של ההחלטה ומהן הפעולות הנגזרות ממנה בקרב מדינות החברות באו"ם.

קריאה בקול מוטעמת של הנאום, קריאה מפרשת, על ידי המורה או על ידי תלמיד שהתכונן מראש לקריאת הטקסט ולעיון מעמיק בו.

יש להדגיש מראש את נסיבות השיח, את המעמד המיוחד והחשוב, את תחושת שליחותו של הנואם והתרגשותו.

שלב שני:

התרשמות ראשונית של התלמידים מהנאום. מומלץ לעיין בו ולקרוא אותו קריאה דמומה באופן עצמאי. יש להתייחס לפסקה אחת לפחות שנגעה לליבם במיוחד ולהסביר מה תרומתה לנאום הכולל.

שלב שלישי:

עיון מעמיק משותף בנאום. תהלוך הקריאה של הנאום בעזרת השאלות המקדמות חשיבה.

שיח על המשמעויות השונות, על הקשר שבין כתיבה מתוכננת של נאום בנסיבות שיח מסוימות לבין מטרת הנאום. באילו חומרים ואמצעים רטוריים בוחר הנואם לשאת דבריו כדי למלא את שליחותו כנציג העם היהודי לנוכח ההחלטה ההסטורית העומדת להתקבל.

מטרת העל של הנאום להוציא את נציגי קהילת העמים באו"ם ואת העולם כולו מאדישותו.

כדי להקל על הקריאה המעמיקה מומלץ לציין בראשית כל שורה חמישית את מספר השורה לעבודה משותפת על רכיביו השונים של הנאום.

1. כותרת הנאום היא: 'האם העולם ילמד אי פעם?' ובמשפט שאלה זה גם נחתם הנאום.

א. מה ביקש הנואם להביע בשאלה זו?

ב. מדוע הוסיף הכותב את מילת הניגוד 'אבל' לשאלה החותמת? מה תפקידה?

ג. מה תפקידה של החזרה על השאלה?

2. הפתיחה של הנאום מציגה את ה"בימה" של הנאום. מיהם משתתפי ה"בימה"?

3. שורות 7 – 24 מתאר הנואם את הזוועות שיוס השואה הבינלאומי אמור לשמר בזיכרון.

- א. אילו אזכורים הסטוריים מהמציאות של תקופת השואה מעלה הנואם בנאומו?
- ב. במהלך הנאום כולו מקפיד הנואם לפנות אל הנמענים בגוף ראשון. הדגימו את התופעה. ציינו את מספר השורה, והעתיקו את המשפט. למה תורמת הפנייה בגוף ראשון?
4. איזה מידע ביוגרפי נמסר בגוף ראשון על ידי המועץ? למה זה תורם?
5. שורה 24 פותחת במספר שאלות. מהן ומהי מטרתן?
6. אמצעי זה של ריבוי שאלות רטוריות נועד לחדד את הרעיון המרכזי ואת מטרתו של הנואם. תופעה זו חוזרת על עצמה בשורות 37 ואילך. הדגימו זאת.
7. " באותו הזמן העד ניסה להבין. הוא עדיין לא מבין ". אומר הנואם בשורה 37.
- א. מיהו העד? מה הוא לא מבין?
- ב. איזה שינוי חל בלשון הדיבור של הנואם? מדוע לדעתכם?
- ג. ערכו רשימת תובנות שהנואם מנסה לקבל מהנמענים את התשובות עליהן.
8. בשורות 40 – 47 מעלה הנואם סדרת משפטי תנאי המתחילים במילת הקישור ' אילו ' העתיקו אותם וכתבו מה משותף לכל המשפטים הללו?
- משפטי תנאי אלו נקראים משפטי תנאי בטל- זהו תנאי שאין סיכוי שהוא יתקיים, תנאי זה מתייחס לזמן עבר. מילות שיעבוד: לו, אילו, לולא.
- מדוע הנואם מרבה במשפטים אלו? מה הוא מבקש להשיג בכך?
9. בשורה 48 עובר הנואם מדברים בגוף ראשון יחיד לדיבור בגוף ראשון רבים. צטטו דוגמה לכך וכתבו מדוע נעשה המעבר ללשון רבים?
10. בסיום הנאום פונה שוב הנואם כמו בפתיחה אל באי עצרת האו"ם. מה מבקש הנואם להשיג בשורות הסיום?

שלב רביעי - שאלות לדיון:

- " האם האסון הנורא הזה שינה לתמיד את תפיסת האדם בכל הנוגע לאחריותו כלפי בני אדם אחרים? " שואל אלי ויזל בנאומו. מה דעתכם?
- האם קביעת יום זיכרון בינלאומי יכול לתת מענה נגד האדישות?
- במה יכול יום בינלאומי לזיכרון השואה לקדם את המאבק באנטישמיות כיום בעולם?
- האם לדעתכם יש לציין במדינת ישראל שני ימי זיכרון לשואה הבינלאומי והיהודי ישראלי?
- משימה אישית** בחרו במשפט אחד או יותר שנראים בעיניכם המשכנעים ביותר. נמקו בחירתכם.